

TURİZMDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ve OTEL İŞLETMELERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Erdal YILMAZ^{1*},
Ruhan BAYRAK OĞUZ²⁺

¹Turizm İşletmeciliği, Turizm Fakültesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye

²Turizm İşletmeciliği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye

*Sorumlu Yazar: eyilmaz@omu.edu.tr

+Konuşmacı: ruhanbayrak@gmail.com

Özet- Turizmde sürdürülebilirlik, turizm faaliyetlerinden kaynaklanan sosyal ve ekonomik etkilerin ve sektörün gelişimiyle oluşan çevresel etkilerin bütüncül bir şekilde göz önünde bulundurulması gereken bir yoldur. Buna bağlı olarak bir turizm sektörü olan otel işletmeleri devamlılıklarını sağlayabilmek için, gelecek için bugünden çalışarak çevresel, sosyal ve ekonomik faaliyetlerini bir bütün olarak yerine getirmelidir.

Bu araştırmanın amacı otellerin sürdürülebilirlik çalışmaları olarak sundukları sürdürülebilirlik raporlarını inceleyerek, turizmde sürdürülebilirlikle alakalı yapılan faaliyetleri bulmak adına; otel işletmelerinde sürdürülebilirlik için nelerin yapıldığını tespit etmek ve bu bağlamda hangi konulara önem verildiğini gözlemlemektir.

Araştırma kapsamında, Türkiye’de faaliyet gösteren tüm otel işletmelerinin web sayfalarından elde edilen sürdürülebilirlik raporları içerik analizi yöntemi kullanılarak uluslararası raporlama çerçevelerinden Ulusal Raporlama Girişimi (GRI)’ne bağlı kalınarak analiz edilmiştir. Araştırmada içerik analizi için Nvivo12 paket programı kullanılarak raporlarda en çok hangi kelimelerin kullanıldığı tespit edilmiş ve görsel açıdan desteklemek için kelime bulutları sunulmuştur.

Araştırma sonucunda, analiz edilen raporlarda en çok tekrar edilen kelimelerin çevresel faktörlere tabi olduğu tespit edilmiştir. Raporlarda ekonomik ve sosyal anlamda kullanılan kelimelerin az sayıda geçtiği gözlemlenmiştir. Buna göre Türkiye’de bulunan otel işletmelerinin raporlarında sürdürülebilirlik ölçütlerinin tamamının dikkate alınmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilirlik Raporları, Turizm

AN ANALYSIS OF SUSTAINABILITY IN TOURISM and SUSTAINABILITY ATTEMPTS OF HOTEL MANAGEMENT ENTERPRISES

Abstract- Sustainability in tourism is a path to be followed in consideration of social and economic impacts of tourism activities and environmental impacts caused by the development of the sector. Consequently, hotel management enterprises, which are involved in the tourism sector, must carry out their environmental, social and economic activities as a whole in order to ensure their continuity by working today for the future.

The aim of this research is to identify the attempts made for sustainability in hotel management enterprises and observe the matters to which importance is attached in this respect, for the purposes of determining the activities carried out in tourism in relation to sustainability by analysing the sustainability reports submitted by hotels as their sustainability activities.

Within the scope of the research, sustainability reports acquired through the web pages of all hotel management enterprises operating in Turkey are analysed by means of content analysis method in compliance with the Global Reporting Initiative which is one of the international reporting frameworks. The most frequently used words in the reports are identified by means of Nvivo12 software package for content analysis in the research, and word clouds are provided for visual support.

In consequence of the research, it is determined that the most repeated words in the analysed reports are subject to environmental factors. It is observed that, in the reports, there are few words used in the economic and social sense. Accordingly, it is noted that not all of the sustainability criteria are taken into account in the reports of hotel management enterprises in Turkey.

Keywords: Sustainability, Sustainability Reports, Tourism

I. GİRİŞ

Sürdürülebilirlik kavramı hem bugünümüzü hem de geleceğimizi ilgilendirdiği için büyük önem

taşımaktadır. Sürdürülebilirlikle ilgili ilk olarak çevre kavramı akla gelse de ekonomik ve sosyal alanları da kapsamaktadır. Sürdürülebilirlik, doğanın ve çevrenin

tükenmeyen bir kaynak olmadığı ve bu yüzden onları korumak ve bunları rasyonel olarak kullanmak gerektiğine inanmakla ilgilidir. Günümüzde, işletmelerin sadece mal ve hizmet üretimi ve satışı ile finansal başarı elde etmelerinin yeterli bulunmadığı düşünülmektedir. Bunun için işletmelerin çevresel, ekonomik ve sosyal faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin etkilerini dikkate almaları işletmelerin yararına olacaktır.

Sürdürülebilirliği dikkate alan işletmeler sosyal, çevresel ve ekonomik faaliyetlerini ve etkilerini açıklamaları karşımıza sürdürülebilirlik raporlamasını çıkarmaktadır. Sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin faaliyetlerini daha sürdürülebilir hale getirebilmek için çeşitli stratejiler geliştirmelerine yardımcı olabilir. Çünkü işletmeler sürdürülebilirlik raporları hazırlayarak hem paydaşlarını bilgilendirebilir hem de kendilerinin eksiklerini ve ileriye dönük hedeflerinin farkına varabilirler. İşletmelerin paydaşlarını doğru bilgilendirebilmeleri, açık, şeffaf ve anlaşılır şekilde bilgilerini sunabilmeleri için dünya genelinde raporlama çerçeveleri bulunmaktadır. Dünya genelinde en çok kullanılan raporlama çerçevelerinden biri Global Reporting Initiative (Küresel Raporlama Girişimi-GRI)'dir.

Bu çalışmada sürdürülebilirliği en çok dikkate alması gereken sektörlerden biri olan otel işletmelerinin sürdürülebilirlik raporları Küresel Raporlama Girişimi Standartları ile karşılaştırarak analiz edilmiştir. Buna bağlı olarak bu çalışmada sürdürülebilir kalkınma, turizmde sürdürülebilirlik, kurumsal sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik raporlamaları kavramları açıklanmıştır. Ardından GRI Standartları açıklanmış ve otellerin sürdürülebilirlik raporları bu standartlarla karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

II. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

İşletmeler faaliyetlerini gerçekleştirirken çevreye karşı getirebileceği etkileri çevresel sürdürülebilirliği; faaliyetleriyle ekonomiye olan etkileri ekonomik sürdürülebilirliği; topluma karşı sorumlu olması ise sosyal

sürdürülebilirliği ifade etmektedir (Aracı ve Yüksel, 2016: 788).

20. yüzyılın ikinci yarısından sonra gündeme gelmeye başlayan sürdürülebilir kalkınma kavramı, ilk olarak 1972 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'nda gündeme gelmiştir. 1987 yılında yayınlanan Brundtland Raporunda günümüzde kullanılan tanımı yapılmıştır (Engin ve Akgöz, 2013: 86).

Brundtland Raporu'nda sürdürülebilir kalkınma hedefleri şu şekilde belirtilmiştir (Aksu, 2011: 6):

- Büyümenin canlanmasını sağlamak,
- Büyümenin kalitesinin artmasına yardımcı olmak,
- İstihdam, yiyecek, su enerji ve sağlık konusunda ihtiyaçları karşılamak,
- Sürdürülebilir oranda nüfus miktarını garanti altına almak,
- Kaynakları korur ve zenginleştirmek,
- Teknolojiyi yeni baştan yönlendirir ve riskleri yönetmek,
- Karar verme aşamasında ekonomi ve çevreyi bir arada düşünmektir

Sürdürülebilir kalkınma terimi, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini azaltmadan mevcut ihtiyaçlarını karşılayabilmesidir (WCED, 1987).

Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, sosyal ve çevresel kavramları içeren her birinin kendine özgü gereklilikleri olan üç süreci içermektedir. Sürdürülebilir kalkınma kavramında doğada bulunan ekolojik dengenin korunması sağlanırken toplumun gelişmesi ve ekonomik hedeflerin de gerçekleştirilmesine yönelik planlamaların yapılması vurgulanmaktadır (Tuğun ve Karaman: 322).

Sürdürülebilir kalkınma, çevrenin korunması, sosyal adalet ve ekonomik ihtiyaçları bir araya toplayan işletme yönetimi, ekonomi, siyaset bilimi ve hukuk dallarını aynı paydada toplayan bir olgudur (Tokgöz ve Önce, 2009: 257).

Sürdürülebilir kalkınmanın başarıya ulaşabilmesi için sosyal, çevresel ve ekonomik boyutun üzerinde

durulmaktadır. Bu boyutların birlikte ve aynı anda göz önünde bulundurulmaları gerekmektedir (Tıraş, 2012: 58).

Sürdürülebilir kalkınma iki bölümde düşünülebilir. İlk bölüm ihtiyaçları ikinci bölüm ise çevrenin bugünde ve gelecekte doğabilecek istekleri karşılayabilme olanağına yönelik teknolojiden kaynaklanan sınırlamaları temsil eder. Yani sürdürülebilir kalkınma, insan sağlığını ve doğal dengeyi koruyarak sürekli bir ekonomik kalkınmayı sağlayacak şekilde doğal kaynakların doğru bir şekilde yönetimini sağlamak ve gelecek kuşaklara uygun bir doğal, fiziki ve sosyal çevre yaklaşımıdır (Altunbaş, 2003: 104).

Sürdürülebilir kalkınma, kısa vadeli düzenlemelerin, gelecekte ne duruma geleceği düşünülerek ve sistemin gelişim durumuna zarar vermeden, sosyal ve ekonomik düzenin uzun vadeli olabilmesini sağlamak isteyen kalkınma boyutudur. Buna göre kalkınma, çevresel, ekonomik, sosyal ve diğer gereçlerle sürdürülebilir olacaktır (Bellu, 2011: 3).

III. TURİZMDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Dünya Turizm Örgütü, turizmde sürdürülebilirliği; kültürel bütünlüğün korunurken ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçların karşılanabileceği şekilde tüm kaynakların yönetilmesi, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemlerinin esas alınması şeklinde tanımlamıştır (McKercher, 2003: 4).

Bir ülkede turizmin gelişebilmesi için ekonomik büyümeyle birlikte bölgenin korunmasına ve gelecek nesillere de belli bir bilinçle aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Bu yüzden turizmin sürdürülebilir bir özellik taşıması gerekmektedir (Keskin ve Örgün, 2015: 31).

Turizm sektörünün doğal kaynaklara bağımlı olması bu sektör için sürdürülebilirliği önemli hale getirmiştir. Ekolojik dengenin ve biyolojik çeşitliliğin zarar görmemesi, tarihi, doğal, kültürel kaynakların korunması ve gelecek kuşaklara devredilmesini sağlayacak olan bir kalkınma anlayışı sürdürülebilir turizm anlayışının

benimsenmesine sebep olmuştur (Uğuz ve Uğuz, 2011: 333).

Turizm alanında sürdürülebilir kalkınmadan bahsedenler, hedef toplulukların her zaman bu sürdürülebilirliğin temel bir unsuru veya ilkesi olarak katılımını içerdiği savunulmaktadır. Sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal ve kültürel, ekonomik, çevresel hedeflerinin korunmasına yönelik ilerleme kaydedilmesi adına, belli amaçlarla uygulanan etkili yönetim süreçlerini gerektirmektedir (Bramwell & Lane, 2011: 412).

IV. KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

İşletmelerin, sürdürülebilirlik politikalarını benimseyerek kurumsal itibarlarını ve bu itibarın şirketin marka değerini artırabileceği düşünülmektedir. Kurumsal sürdürülebilirliği karar alma süreçlerinde kullanan işletmeler, uzun vadede maliyetlerini azaltarak hem verimliliklerini hem de kârlılıklarını arttırabilirler (Gücenme Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 64).

Kurumsal sürdürülebilirlik, işletmelerin sosyal, ekonomik ve çevresel sorumluluklarını bütüncül olarak gerçekleştirerek bu sorumlulukları dengede tutabilmesi ve bu boyutlarda sürdürülebilir olmasını ifade etmektedir. Buna göre kurumsal sürdürülebilirlik; sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarda ele alınan bir başarının karşılığı niteliğindedir (Sarıkaya ve Erdoğan, 2010: 43).

Kurumsal sürdürülebilirlik, işletmelerde klasikleşmiş yönetim anlayışının büyüme ve kârlılık stratejisine ek olarak; sosyal eşitlik ve adalet, çevresel koruma gibi toplumsal hedeflere işletmelerin kâr elde edebilmesiyle eşit derecede önem verilmesini ifade etmektedir (Özsözgün Çalışkan, 2012: 137).

Kurumsal sürdürülebilirlik, işletmelerde meydana gelebilecek fırsatları ele alarak çevresel, ekonomik ve sosyal gelişmelerle ortaya çıkabilen riskleri yöneterek uzun vadede paydaş değeri sağlayacak bir yaklaşımdır (Sancar, 2013: 73).

Kurumsal sürdürülebilirlik, işletmelerin faaliyette bulunurken kullandıkları stratejilerinin ayrılmaz bir parçası

ve kurumsal değeri olarak kabul edilmektedir (Signitzer & Prexl, 2008:2).

V. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

İşletmelerin sürdürülebilirliği hayata geçirebilmeleri için ilk olarak izlenebilir ve ölçülebilir olmaları gerekmektedir. Bu da sürdürülebilirlik raporlarıyla mümkün olmaktadır. Sürdürülebilirlik raporları işletmenin finansal ve finansal olmayan performansları arasındaki ilişkiyi de sunmaktadır (Şahin vd., 2018: 18). İşletmeler, çevreyi temiz tutmak, topluma karşı davranışlarına dikkat etmek, ekonomik hedeflerine ulaşabilme sorumlulukları için sürdürülebilirlik faaliyetlerini raporlamaktadırlar (Özçelik, 2013: 4987).

Finansal ve finansal olmayan bilgilerin arasındaki ilişkiyi açıklayan sürdürülebilirlik raporları sayesinde işletmeler, sürdürülebilirlikle ilgili geleceğe dair hedeflerini oluşturabilir ve işletmenin olumlu ve olumsuz yönlerinin farkında olma imkanı bulabilmektedirler (Saban vd., 2017: 105).

Kaynakların korunmasının farkına varan tüketicinin bilinçlenmesiyle birlikte işletmeler sürdürülebilirliği daha çok dikkate almaya başlamıştır. Bu işletmeler, günlük faaliyetlerinde finansal ve finansal olmayan bilgilerini çevresel, sosyal ve ekonomik boyutta etkilerini topluma ve paydaşlara sunabilmek için sürdürülebilirlik raporları hazırlamaktadır (Borsa İstanbul, 2014: 33).

İşletmelerin sürdürülebilirlik raporları hazırlamalarının onlara getireceği faydalar şu şekilde sıralanmaktadır (Kolk, 2004: 54):

- İşletmelerin hedeflerini gerçekleştirilebilmelerine yardımcı olur,
- İşletmelerin çevre konusunda bilinçlenmelerini sağlar,
- İşletmelerin kendini açık bir şekilde ifade edebilmelerini sağlar,
- Şeffaflığı artırır, bu sayede güven kazanır,
- Mali anlamda tasarruf elde eder,
- İşletme itibarını artırır,

- İşletme çalışanlarının motive olmasını sağlar,
- Verimliliği artırır.

İşletmelerin anlaşılır, açık, şeffaf şekilde sürdürülebilirlik raporlaması yapabilmeleri için dünya genelinde kabul görmüş olan çeşitli raporlama çerçeveleri bulunmaktadır. Dünya genelinde en yaygın kullanılan raporlama çerçevelerinden biri Global Reporting Initiative (Küresel Raporlama Girişimi- GRI)'in son sürümü olan G4 standartlarıdır (Doğru, 2016: 24).

Sürdürülebilirlik raporlarında GRI standartlarını kullanan kuruluşların ele aldıkları stratejiler ve yönetim planlamasının bir parçası olarak raporlama dönemindeki faaliyetleri ve sonuçları sunmaktadırlar. Bu raporların amaçları (Uzun Kocamış ve Yıldırım, 2016: 44):

- Kuruluşların sürdürülebilirlik performansını, kurullar, göstergeler, yasalar, performans standartları ve gönüllü girişimler açısından değerlendirebilmeleri,
- Kuruluşun sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerinden nasıl etkilendiğini ve bunun etkilerini açıklaması,
- Kuruluşun dönem faaliyetlerini diğer kuruluşların performansı ile karşılaştırılmasıdır.

GRI Standart Bildirimleri, Genel Standart Bildirimler ve Özel Standart Bildirimler olmak üzere iki başlığa ayrılmaktadır. Genel standart bildirimler bölümü: Strateji ve analiz, kurumsal profil, tanımlanan öncelikli unsurlar ve çerçeveler, paydaş katılımı, rapor profili, yönetim, etik ve dürüstlük başlıklarını içermektedir. Özel standart bildirimler ise yönetim yaklaşımıyla ilgili bildirimler ve göstergeler başlıklarını içermektedir (GRI-G4, 2015: 20).

GRI Standartlarında bulunan göstergeler bir kuruluşun öncelikli Unsurları ile ilgili ekonomik, sosyal ve çevresel performansı veya etkileri hakkında bilgi vermektedir. Öncelikli Unsurlar kuruluşun bu performanslarını yansıtan veya paydaşların değerlendirme ve kararlarını önemli ölçüde etkileyen unsurlardır (GRI-G4, 2015: 47).

GRI Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarını belirlemekle yükümlü, GRI himayesinde bağımsız bir kuruluş olarak faaliyet gösteren Küresel Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (GSSB) bulunmaktadır. GSSB, sektörlerin sürdürülebilir kalkınma perspektifinden en

önemli etkilerini tanımlayacak sektöre özel içerikler geliştirmektedir (globalreporting.org). GSSB'nin "Oteller, Restoranlar, Eğlence ve Turizm Hizmetleri" sektörleri için önerdikleri standartlar Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. GRI Oteller, Restoranlar, Eğlence ve Turizm Hizmetleri Sektör Açıklamaları

Sürdürülebilirlik Kategorisi	Önerilen Konu	Konu Özelliği (Varsa)
Ekonomik	Dolaylı Ekonomik Etkiler	Yerel Halk
Çevresel	Malzemeler	-Temizlik ürünleri için kaynak sağlama ve standart uygulamalar, buna bağlı çevre, sağlık ve güvenlik kriterleri -Temizlik ürünlerini tedarik uygulamaları ve standartları, kimyasalların ve/veya tehlikeli maddelerin kullanılmasında ulusal ve uluslararası standartlara uyma -Yiyecek ve içecek için kaynak sağlama standartları.
	Malzemelerin Temini ve Kullanımı	-Operasyonel malzemeler -Ormanlardan elde edilen ahşap malzemelerin kullanımı ve yönetimi
	Plastik Kullanımı ve Yönetimi	
	Enerji Tüketimi	Otel işlemleri
	Operasyonların Enerji Verimliliği	
	Yakıt Tüketimi	Gemiler
	Su Tüketimi	Otel işlemleri
	Su Çekimi	Suyun az olduğu alanlarda su tüketimi ve yönetimi
	Atık Sular	Yönetim ve İşleyiş
	Biyçeşitlilik, Ekosistem ve Doğanın Korunması	Turizmin hem kıyı hem de deniz ekosistemleri üzerinde etkileri
	Hava ve Sera gazı Emisyonları	Otel işlemleri
	Atık Yönetimi	Üretim, imha, yönlendirme
	Sosyal	Çalışma Şartları
Göçmen İşçiler		-İnsan ticareti riski -İşe alma ve istihdam
Yerel Toplum Üzerindeki Etkiler ve Hizmetler		Turistik kuruluşların işletilmesi
Yerel Toplum Katılımı		Turistik kuruluşların işletilmesi
Yasadışı Sex Turizmi		İnsan ticareti riskleri ve çocuk istismarı
Diğer	Kurumsal Yönetim	Yönetişim organlarına katılım
	Gıda Güvenliği	Yiyeceklerden kaynaklı sağlık riski
	Doğal ve Kültürel Miras	Turistik işletmelerin yönetimi ve işletilmesi
	Kaynak Stratejisi ve Politikaları	-Tedarikçilerin Avrupa Standartları ve Yönergelerine uyumu -Yerel ve adil ticaret ürün ve hizmetleri

Kaynak: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/40-Hotels.pdf>

GRI sektör açıklamalarında sürdürülebilirlik kategorileri "ekonomik", "çevresel", "sosyal" ve "diğer" olarak belirlenmiştir. Kategorilerde önerilen konular ve varsa belirtilen konunun özelliği Tablo 1'de gösterilmiştir.

Sektöre özgü etkiler hakkındaki bilgiler, sürdürülebilirlik raporlamasını en önemli konulara odaklayabilir ve sektörün sürdürülebilirlik raporlaması için paydaş beklentilerini hem yansıtabilir hem de belirleyebilir. Bu,

şeffaflığı ve hesap verebilirliği artıracak ve sürdürülebilir karar vermede daha güçlü bir temel oluşturacaktır. GRI Sektör Standartları'nın bu temeli sağlayabilir (globalreporting.org).

VI. YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de bulunan tüm otel işletmelerinin sürdürülebilirlik raporlarını incelemek

ve GRI Sektör Standartlarına göre değerlendirmektir. Araştırmada, Google arama motoru kullanılarak otellerin web siteleri incelenmiş ve 50 otelin sürdürülebilirlik raporuna ulaşılmıştır. Araştırmada sürdürülebilirlik raporları kullanılan otellerin listesi Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Oteller

Otel Adları			
1	Acanthus & Cennet Barut Collection	26	IC Hotels
2	Akra Hotels	27	IP Hotels
3	Alaiye Resort & Spa Hotel	28	Kefaluka Resort Hotel
4	Aqua Fantasy Hotel & Spa	29	Lara Barut Collection
5	Arcanus Side Resort	30	Liberty Hotels
6	Arum Barut Collection	31	Limak Otelleri
7	Baia Lara Hotel	32	Maxx Royal Belek Golf Resort
8	Barut B Suites	33	Miracle Resort Hotel
9	Bellis Deluxe Hotel	34	Palm Wings Beach Resort & Spa
10	Blue Waters Clup	35	Palmin Hotel
11	Calista Luxury Resort	36	Palmiye Hotel
12	Casa de Maris Spa & Resort Hotel	37	Paloma Hotels
13	Clup & Hotel Letoonia	38	Panorama Hotel
14	Commodore Elite Suites & Spa	39	Papillon Hotels
15	Delphin Group Hotels	40	Sentido Orka Lotus Beach
16	Eftalia Aqua Resort	41	Sherwood Hotels & Resort
17	Fame Residence Lara & Spa	42	Side Star Hotels
18	Gloria Hotels & Resorts	43	Sun City Hotel & Beach Clup
19	Gold City Hotel	44	Sun Prime Numa Beach
20	Gold Island Hotel	45	Susesi Luxury Resort
21	Grand Yazıcı Hotels	46	TT Hotels
22	Güral Premier Belek	47	Tui Magic Life Jacaranda
23	Hillside Beach Clup	48	Tui Sensimar Andız by Barut Hotels
24	Hotel Aqua	49	Turan Prince World Hotel
25	Hotel Pine Valley	50	Venosa Beach Resort Spa

Araştırma kapsamında kullanılan 50 sürdürülebilirlik raporu içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi, benzer anlam taşıyan belirli temaların toplanması ve bu temaların bir araya getirilerek yorumlanmasına

yardımcı olan araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 251). İçerik analizi için Nvivo 12 paket programı kullanılmıştır. Bu süreçte, sayılar, özel isimler, anlamsız sözcükler, bağlaçlar ve ekler çıkarılarak analiz yapılmıştır.

En az üç harften oluşan kelimeler aramaya dâhil edilmemiştir. Raporlarda kullanılan kelimelerin sıklıkları

	Kelimeler	Karakter Sayısı	Atıf Sayısı	(%)
1	Çevre	5	1044	1,07
2	Atık	4	872	0,89
3	Enerji	6	664	0,68
4	Misafir	7	481	0,49
5	Personel	8	448	0,46
6	Kimyasal	8	429	0,44
7	Tüketim	8	410	0,42
8	Sosyal	6	404	0,41
9	Sürdürülebilirlik	17	381	0,39
10	Doğal	5	377	0,39
11	Yönetim	7	349	0,36
12	Tehlikeli	9	326	0,33
13	Kalite	6	275	0,28
14	Çevresel	8	264	0,27
15	Hizmet	6	261	0,27
16	Eğitim	6	229	0,23
17	Yerel	5	221	0,23
18	Gıda	4	192	0,21
19	Sorumluluk	10	169	0,21
20	Kurumsal	8	155	0,19

tespit edilerek rapor içeriği ile ilgili bilgi elde edilmiştir.

VII. BULGULAR

Araştırmada analiz edilen sürdürülebilirlik raporlarının kelime sıklıkları Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3'te en çok tekrar eden 20 kelime gösterilmektedir.

Tablo 3. 50 Otelin Sürdürülebilirlik Raporunda En Çok Tekrar Eden 20 Kelime

Analiz kapsamında kullanılan 50 sürdürülebilirlik raporunda kelime sıklıklarına bakıldığında en çok tekrar eden kelime “çevre” kelimesi olmuştur. Çevresel kategorisine bağlı çevre kelimesi 1044 kere tekrar edilmiştir. İkinci sırada 872 kere tekrar eden çevresel kategorisinde yer alan “atık” kelimesi gelmektedir. Üçüncü sırada ise 664 kelime ile çevresel kategorisinde yer alan “enerji” kelimesi yer almaktadır. Çevresel kategorisinde en çok tekrar eden diğer kelimeler arasında “tehlikeli, kimyasal, tüketim, doğal, çevresel” sözcükleri yer almaktadır.

Sosyal kategorisine bağlı olarak en çok tekrar eden “misafir, personel, sosyal, hizmet, eğitim, yerel” kelimeleri yer almaktadır.

Diğer kategorisine bağlı olarak en çok tekrar eden “sürdürülebilirlik, yönetim, sorumluluk, kurumsal, gıda” kelimeleri yer almaktadır.

Ekonomik kategorisine bağlı olarak en çok tekrar eden 20 kelime arasında herhangi bir sözcük bulunmamaktadır.

50 sürdürülebilirlik raporuna ait kelime bulutu Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. 50 Sürdürülebilirlik Raporuna Ait Kelime Bulutu

Şekil 1 incelendiğinde 50 rapora ait en çok tekrarlanan kelimeler gösterilmektedir. Bu kelimelerden en çok “Çevre, Enerji, Atık” kelimeleri göze çarpmaktadır. Buna göre raporlarda bu konuların daha çok açıklandığı söylenebilir.

VIII. SONUÇ

Küreselleşmeyle birlikte değişen ve gelişen sosyal, ekonomik ve çevresel gelişmeler ile bu gelişmelerin neden olduğu sonuçlarla aynı doğrultuda sürdürülebilirlik kavramına olan bakış açılarının da önemli oranda değişime uğramaya başlamıştır. Bu bağlamda hizmet sektörü olan otellerin sürdürülebilirlik raporları hazırlamaları, bu raporları ekonomik, çevresel ve sosyal yönden bütüncül bir biçimde ortaya koymaları sürdürülebilirliğe verdikleri önemi göstermektedir. Otellerin geleceği için ekonomik, çevresel ve sosyal boyutta performanslarını gösteren sürdürülebilirlik raporlarını yayınlamaları bu raporlarda hem olumlu hem de olumsuz yanlarını tespit ederek bir sonraki dönem için kendilerini iyileştirerek itibarlarını artırmaktadırlar. Otel işletmeleri sürdürülebilirlik raporlarını yayınlarken

kurumsal itibarlarını artacağını ve marka değerlerinin artacağını, kısa vadede olmasa da uzun vadede bunun maliyetlerini düşürüp verimliliği arttırdığını bilmelidirler. Buna ilaveten rekabet avantajı sağlama ve yasal baskılardan da kurtulmak için sürdürülebilirlik kavramı üzerinde çalışmaları kaçınılmazdır.

Bu araştırmada, dünyada yaygın kullanılan raporlama çerçevelerinden Küresel Raporlama Girişimi (GRI) ilkeleri ve standartları incelenmiştir. GRI'ye bağlı olarak faaliyet gösteren Küresel Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (GSSB) tarafından sürdürülebilirlik raporu hazırlayan sektörler öneri maliyetinde GRI Sektör Standartları hazırlanmaktadır. Buna göre turizm sektörü için hazırlanmış olan standartlar incelenerek turizm sektöründe hazırlanan sürdürülebilirlik raporlarında sunulması gereken bilgiler belirlenmiştir.

Araştırmada gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda en çok kullanılan kelimelerin çevresel kategorisine ait olduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanında GRI Sektör Standartları turizm açıklamalarında yer alan çevresel kategorisinde istenen “malzeme, plastik, su, yakıt, biyoçeşitlilik ve ekosistem, hava ve sera gazı” ile ilgili kelime sıklıklarının çok olmadığı için bu konularla ilgili açıklamaların fazla yapılmadığı düşünülmektedir.

Çevresel kategorisinin ardından en çok kullanılan kelimeler sosyal kategorisine aittir. Fakat GRI Sektör Standartları turizm açıklamalarında yer alan sosyal kategorisinde istenen “göçmen işçiler ve yasadışı sex turizmi” ile ilgili konuları kapsayacak herhangi bir kelimeye rastlanmamıştır.

Diğer kategorisinde ise “kaynak stratejisi ve politikaları” başlığını kapsayan sıklıkla kullanılan herhangi bir kelime bulunmadığı için bu konuda fazla açıklama yapılmadığı düşünülmektedir.

Ekonomi kategorisinde ise ekonomi kategorisini kapsayacak fazla kelimenin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Buna göre ekonomi kategorisiyle ilgili fazla açıklama yapılmadığı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre incelenen sürdürülebilirlik raporlarının GRI Sektör Standartları turizm açıklamalarına göre değerlendirildiğinde bu standartlarda istenen bilgilerin raporlarda eksik bulunduğu gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

Aksu, C., (2011), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre", *Güney Ege Kalkınma Ajansı*, ss.33.

Altunbaş, D. (2003). "Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Türkiye'deki Kurumsal Değişimlere Bir Bakış". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 103-118.

Aracı, H., & Yüksel, F. (2016). "Sürdürülebilirlik Performansının Ölçülmesi: BİST Sürdürülebilirlik Endeksindeki İşletmelerin Sürdürülebilir Katma Değerinin Hesaplanması". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 30, 786-801.

Bellu, L.G. (2011). "Development and Development Paradigms: A (Reasoned) Review of Prevailing Visions", *FAO, Italy*.

McKercher, B. (2003, November). "Sustainable Tourism Development-Guiding Principles for Planning and Management". *In National Seminar on Sustainable Tourism Development* (pp. 5-9).

Borsa İstanbul (2014). Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi. Erişim Tarihi:03.11.2019, <http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/surdurulebilirlik-rehberi.pdf>

Bramwell, B., & Lane, B. (2011). "Critical Research on the Governance of Tourism and Sustainability". *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4-5), 411-421.

Doğru, E. 2016. "GRI Sürdürülebilirlik Raporlamaları Analizi: İyi Uygulama Örnekleri ve Geliştirme Önerileri", *İç Denetim Dergisi*, 44.

Engin, E., & Akgöz, B. (2013). "Sürdürülebilir Kalkınma ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Değerlendirilmesi". *Selçuk*

Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8(1), 85-94.

Gençoğlu, Ü. G., ve Aytaç, A. 2016. "Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 72: 51- 66.

Keskin, E., & Örgün, E. (2015). "Kelime İlişkilendirme Testi Aracılığıyla Sürdürülebilir Turizm Olgusunun Kavramsal Analizi: Ürgüp Örneği". *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 30-40.

Kocamiş, T. U., & Yıldırım, G. (2016). "Sustainability Reporting in Turkey: Analysis of Companies in the BIST Sustainability Index". *European Journal of Economics and Business Studies*, 2(3), 41-51.

Kolk, A. (2004). "A Decade of Sustainability Reporting: Developments and Significance". *International Journal Environment and Sustainable Development*, 3(1), 51-64.

Özsözgün Çalışkan, A. (2012). "İşletmelerde Sürdürülebilirlik ve Muhasebe Mesleği İlişkisi". *Mali Çözüm (Diğer Kurumların Hakemli Dergileri)*, 133-160.

Saban, M., Küçükler, Y. L. H., ve Küçükler, Ö. G. M. (2017). "Kurumsal Sürdürülebilirlik ile İlgili Raporlama Çerçeveleri ve Sürdürülebilirlik Raporlamasında Muhasebenin Rolü". *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(1), 101-115.

Sancar, G. (2013). "Kurumsal Sürdürülebilirlik Bağlamında Kurumsal Yönetişim: Kavramın Doğuşu, Gelişimi ve Değerlendirilmesi". *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8(1), 71-84.

Sarıkaya, M., Erdoğan, M., & Kara, F. Z. (2010). "İnternet Ekonomisi ve Kurumsal Sürdürülebilirlik". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*. 31-50.

Signitzer B ve Prexl A (2008) "Corporate Sustainability Communications: Aspects of Theory and Professionalization", *Journal of Public Relations Research*, 20, 1-19

Özçelik, F. (2013). "Sürdürülebilirlik Performans Karnesi". *Journal of Yasar University*, 8(30).

Şahin, Z., Çankaya, F., ve Karakaya, A. (2018). “Sürdürülebilirlik Raporlarının Sektörlere ve Yıllara Göre Analizi”. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (20), 17-32.

Tıraş, H. H. (2012). “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.

Tokgöz, N., & Önce, S. (2009). “Şirket Sürdürülebilirliği: Geleneksel Yönetim Anlayışına Alternatif”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 249-275.

Tuğun, Ö., & Karaman, A. (2014). “Çekirdek Köylerin Eko Turizme Kazandırılması İçin Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model”. *Megaron*, 9(4).

Uğuz, S., & Uğuz, S. Ç. (2011). “Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Burhaniye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli”. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 332-353.

WCED. World Commission on Environment and Development, Our Common Future: the Brundtland Report. Oxford University Press, Oxford; 1987.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. Baskı) Ankara: Seçkin Kitabevi. Seçkin Yayıncılık.